

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4MCdo/1/2015
Identifikačné číslo spisu:	6713220250
Dátum vydania rozhodnutia:	27.07.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Eva Sakálová
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:6713220250.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v dedičskej veci po poručiťke C., rod. F. nar. XX. novembra XXXX, naposledy bytom vo U., zomrelej XX. novembra XXXX, vedenej na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 16 D 117/2013, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti osvedčeniu o dedičstve z 30. januára 2014, sp. zn. 16 D 117/2013, Dnot 195/2013, vydaného notárkou JUDr. Janou Hričovskou, ako súdnou komisárkou, so sídlom vo Zvolene, Študentská 32, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky Osvedčenie o dedičstve z 30. januára 2014, sp. zn. 16 D 117/2013, Dnot 195/2013 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Zvolen na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Zvolen uznesením zo 4. decembra 2013, č.k. 16 D 117/2013 začal podľa ustanovenia § 175a ods. 2 O.s.p. konanie (ex offio) v dedičskej veci po poručiťke - C., rod. F., ktorej úmrtný list mu bol doručený 27. novembra 2013. Poverením (v súlade s rozvrhom práce notárov ako súdnych komisárov so sídlom vo Zvolene) zo 4. decembra 2013 poveril podľa § 38 ods. 1 O.s.p. na vykonanie potrebných úkonov vo veci prejednávania dedičstva po poručiťke notárku JUDr. Janu Hričovskú, Zvolen, Študentská 32, ako súdneho komisára a v prípade, keď sú splnené podmienky uvedené v § 175zca O.s.p. (aj) na vydanie osvedčenia o dedičstve. Lehotu neurčil.

Na notárskom úrade JUDr. Jany Hričovskej bola 12. decembra 2013 spísaná zápisnica o predbežnom vyšetrení za účasti vyslúchanej osoby - C., manžela poručiťky. Zo zápisnice vyplýva, že poručiťka bola vydatá, bezdetná, že rodičia poručiťky zomreli a jej súrodenci neboli uvedení. Dňa 18. decembra 2013 Ing. O. predložila do dedičského spisu originál listiny s označením „Závet“ zo 17. novembra 2013 a z 18. novembra, spísaný mechanicky a podpísaný poručiťkou a dvoma svedkami (N. a C.), ktorým poručiťka ustanovila Ing. O. za dedičku jej patriacemu podielu k pozemkom nachádzajúcich sa v k. ú. Q. - polia a urbár, všetkých vkladov a účtov vedených v Slovenskej sporiteľni a všetkých podielových fondov v Asset Management Slovenskej sporiteľne. Po skonštatovaní, že závet bol vyhlásený za neplatný, nakoľko nespĺňa náležitosti platného závetu v zmysle ustanovenia § 476b Občianskeho zákonníka, v zápisnici spísanej 30. januára 2014 JUDr. Janou Hričovskou, súdnou komisárkou, bolo 30. januára 2014 vydané - JUDr. Janou Hričovskou - aj osvedčenie o dedičstve, ktorým bolo potvrdené

nadobudnutie celého dedičstva uvedeného v súpise aktív a pasív dedičovi zo zákona v II. zákonnej skupine C. nar. XX. októbra XXXX, bytom S., v celosti z podielov poručiťky.

Proti tomuto osvedčeniu o dedičstve podal na podnet Ing. O. mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky uvedené osvedčenie o dedičstve zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie Okresnému súdu Zvolen. Namietal, že v dôsledku protiprávneho postupu súdnej komisárky bola Ing. O. (podávateľke podnetu) odňatá možnosť konať pred súdom (§ 243f ods. 1 písm. a/ O.s.p. v spojení s § 237 písm. f/ O.s.p.). Uviedol, že dňa 30. januára 2014 prebehlo pred notárkou pojednávanie, ktorého sa zúčastnila Ing. O. ako závetná dedička. Notárka na tomto pojednávaní skonštatovala, že poručiťka zomrela so zanechaním dvoch alografných závetov, z ktorých nie je zrejmé, či podpísaní svedkovia boli prítomní pri prejave osobnej vôle poručiťky, nie je tu písomná doložka, z ktorej by bolo zrejmé, že spísaný závet sa zhoduje s prejavenu vôľou poručiťky, pri ktorom celom právnom úkone boli svedkovia prítomní, teda nie sú splnené podmienky podľa § 476b Občianskeho zákonníka a vyslovila, že sa pri prejednaní dedičstva na tieto závetky nebude prihliadať a vyhlásila ich za neplatné. Notárka sa podľa generálneho prokurátora neriadila ustanovením § 175b veta prvá O.s.p., nakoľko účastníkmi dedičského konania sú tí, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú poručiťkovými dedičmi. Ak nejde o jednoznačnú situáciu a osoba uplatňujúca dedičské právo na svojom tvrdenom dedičskom práve trvá, je namieste vždy rozhodnúť v spore o dedičské právo uznesením (§ 175k ods. 1, 2 O.s.p.), čo prináleží len súdu (§ 175a ods. 3 a § 175zca ods. 7 O.s.p.). Zákon súdu ukladá osobitne postupovať tam, kde zistí, že poručiť zanechal závet (resp. listinu, ktorá má znaky závetu). Dedičský súd má zistiť stav a obsah závetu (§ 175d ods. 2 O.s.p.) a dať dedičom poučenie o ich dedičskom práve (§ 175i ods. 1, 2 O.s.p.). V konaní o dedičstve zostala nevyriešená otázka platnosti predložených alografných závetov od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie vo veci, pričom postup a rozhodnutie notárky, ktorým si neoprávnene osvojila právomoc patriacu výlučne súdu nemožno považovať za zákonné rozhodnutie o dedičskom práve Ing. O.. Osvedčením, že dedičstvo pripadá manželovi po poručiťke C. ako jedinému zákonnému dedičovi, ako aj postupom, ktorý jeho vydaniu predchádzal notárka porušila zákon a Ing. O. tým znemožnila realizáciu jej procesných oprávnení účastníčky konania, pretože bez vydania uznesenia podľa § 175k ods. 2 O.s.p., na ktoré je oprávnený len súd, s ňou ako s účastníčkou dedičského konania nekonala. Takýmto postupom Ing. O. prišla o právo na vecné (hmotnoprávne) posúdenie predložených závetov súdom, o právo vyjadriť sa ku všetkým zabezpečeným podkladom, vrátane práva na opravný prostriedok. Postup notárky tak bol celkom zjavne zmätočný, nespĺňajúci požiadavky ochrany práv a oprávnených záujmov účastníčky konania.

Ing. O. sa vo svojom vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu stotožnila s názorom Generálneho prokurátora SR, že súdna komisárka ani konajúci súd sa neriadili dôsledne ustanoveniami zákona, keďže súdna komisárka svojvoľne posúdila platnosť, resp. neplatnosť závetov poručiťky a následne Ing. O. bez ďalšieho vylúčila z dedičského konania po poručiťke, pričom o tejto skutočnosti nevydala žiadne uznesenie, proti ktorému by sa mohla odvolať a teda brániť svoje zákonné práva ako závetnej dedičky po poručiťke.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.), po zistení, že tento opravný prostriedok podal včas (§ 243g O.s.p.) generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243e ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je dôvodné.

Podľa ustanovenia § 243e ods. 2 O.s.p. mimoriadne dovolanie možno podať len proti tomu výroku súdneho rozhodnutia, ktoré účastník konania, osoba dotknutá týmto rozhodnutím namieta.

Podľa ods. 3 tohto ustanovenia generálny prokurátor Slovenskej republiky nie je viazaný rozsahom podnetu v prípadoch, v ktorých ani dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolania (§ 242 ods. 2 O.s.p.).

V zmysle § 243f ods. 1 O.s.p. môže byť mimoriadne dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný rozsahom mimoriadneho dovolania, ale i v mimoriadnom dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní namietal vadu konania uvedenú v § 237 písm. f/ O.s.p. (§ 243f ods. 1 písm. a/ O.s.p.), spočívajúcu v tom, že v dedičskej veci po poručiťke C., rod. F. nebola účastníčkou tohto nesporového (dedičského) konania aj Ing. O., závetná dedička, čím jej bola odňatá možnosť konať pred súdom.

O vadu konania, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. Postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania odňala možnosť konať pred súdom zakladá porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (ďalej len „dohovor“), porovnaj napr. II. 174/04, III. ÚS 331/04, III. ÚS 156/06.

Je nepochybné, že predmetom konania v danej veci bolo prejednanie dedičstva po poručiťke C., rod. F., ktorým bola súdom poverená notárka - ako súdna komisárka JUDr. Jana Hričovská. Táto dedičstvo prejednala s jediným dedičom - dedičom zo zákona v II. zákonnej skupine C. (manželom poručiťky), ktorý na základe predmetného osvedčenia o dedičstve - ako dedič zo zákona - nadobudol celé dedičstvo poručiťky. Z obsahu spisu vyplýva, že poručiťka zanechala dva alografné závet, ktoré predložila Ing. O.. Originál závetu, spísaný mechanicky (PC) vo Zvolene 17. novembra 2013 a 18. novembra 2013, z obsahu ktorého vyplýva, že podpísaná poručiťka ním vyjadrila svoju poslednú vôľu pre prípad svojej smrti, slobodne, jasne, bez nátlaku pri plnom vedomí uvedomujúc si všetky vyplývajúce dôsledky a v ktorom za dedičku jej patriaceho podielu k pozemkom nachádzajúcich sa v k. ú. Q. - polia a urbár, všetky vklady a účty vedené v Slovenskej sporiteľni a všetky podielové fondy v Asset Management Slovenskej sporiteľne, ustanovila Ing. O., podpísaný dvoma svedkami vo Zvolene 17. novembra 2013 a 18. novembra 2013, založila menovanú do spisu (č.l. 20, 22). Tento bol na pojednávaní 30. januára 2014 (č.l. 65) JUDr. Janou Hričovskou, notárkou ako súdnou komisárkou - prečítaný a vyhlásený za neplatný, nakoľko nespĺňa náležitosti platného závetu v zmysle § 476b Občianskeho zákonníka (Závet, ktorý poručiťka nenapísal vlastnou rukou, musí vlastnou rukou podpísať a pred dvoma svedkami súčasne prítomnými výslovne prejaviť, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Svedkovia sa musia na závet podpísať). Následne bolo (osvedčením o dedičstve) potvrdené nadobudnutie dedičstva dedičovi zo zákona, bez vyjadrenia do úvahy prichádzajúcej závetnej dedičky Ing. O. Osvedčenie o dedičstve bolo doručené dedičovi zo zákona - C. a nadobudlo právoplatnosť 30. januára 2014.

Podľa § 460 Občianskeho zákonníka dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiťka.

Podľa § 461 ods. 1 Občianskeho zákonníka dedí sa zo zákona, zo závetu alebo z oboch týchto dôvodov.

Podľa 461 ods. 2 Občianskeho zákonníka ak nenadobudne dedičstvo dedič zo závetu, nastupujú namiesto neho dedičia zo zákona. Ak sa nadobudne zo závetu len časť dedičstva, nadobúdajú zvyšujúcu časť dedičia zo zákona.

Podľa § 473 ods. 1 Občianskeho zákonníka v prvej skupine dedia po poručiťkovi deti a manžel, každý z nich rovnakým dielom.

Podľa § 474 ods. 1 Občianskeho zákonníka ak nededia poručiťkovi potomci, dedí v druhej skupine manžel, poručiťkovi rodičia a ďalej tí, ktorí s poručiťkom žili po dobu jedného roka pred jeho smrťou v spoločnej domácnosti a ktorí sa z tohto dôvodu starali o spoločnú domácnosť alebo boli odkázaní

výživou na poručiťa.

Podľa § 474 ods. 2 Občianskeho zákonníka dedičia druhej skupiny dedia rovnakým dielom, manžel však vždy najmenej polovicu dedičstva.

Podľa § 175b prvá veta O.s.p. účastníkmi konania sú tí, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú poručiťovými dedičmi, a ak takých osôb niet, štát.

Podľa § 175d ods. 1 O.s.p. v predbežnom vyšetrení si súd najmä obstará údaje potrebné na zistenie dedičov a na zistenie poručiťovho majetku a jeho dlhov a či dedičia, ktorým bol poručiť zákonným zástupcom, potrebujú ustanoviť opatrovníka.

Podľa § 175 ods. 2 O.s.p. ak poručiť zanechal závet, zistí súd jeho stav a obsah, na dožiadanie súdu tak urobí aj notár, ktorý má závet v úschove.

Podľa § 175 ods. 3 O.s.p. ak dôjde k zisteniu stavu a obsahu závetu, založí sa jeho originál, pokiaľ závet nie je spísaný vo forme notárskej zápisnice, do zbierky vyhlásených závetov vedenej na súde.

Podľa § 175i ods. 1 O.s.p. ak konanie nebolo zastavené podľa § 175h, upovedomí súd tých, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, o ich dedičskom práve a o možnosti dedičstvo odmietnuť v lehote jedného mesiaca odo dňa, keď súd dediča o práve dedičstvo odmietnuť upovedomil, túto lehotu môže súd z dôležitých dôvodov predĺžiť. Súčasne dedičov poučí o náležitostiach a o účinkoch odmietnutia dedičstva.

Podľa § 175i ods. 2 O.s.p. upovedomenie včítane poučenia doručí súd do vlastných rúk alebo ho dá ústne a v zápisnici uvedie, že sa tak stalo.

Podľa § 175k ods. 1 O.s.p. ak niekto pred potvrdením nadobudnutia dedičstva tvrdí, že je dedičom, a popiera dedičské právo iného dediča, ktorý dedičstvo neodmietol, vyšetrí súd podmienky dedičského práva oboch a koná ďalej s tým, u koho sa domnieva, že je dedičom.

Podľa § 175k ods. 2 O.s.p. ak však rozhodnutie o dedičskom práve závisí od zistenia sporných skutočností, odkáže súd uznesením po márnom pokuse o zmier toho z dedičov, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné, aby svoje právo uplatnil žalobou. Na podanie žaloby určí lehotu. Ak žaloba nebude podaná v lehote, pokračuje súd v konaní bez zreteľa na tohto dediča.

V danej veci súdna komisárka (poverená príslušným súdom na prejednanie dedičstva po poručiťke) vykonala predbežné šetrenie (§ 175d O.s.p.), na základe ktorého zistila rozsah majetku poručiťky (ku dňu jej smrti) a skutočnosť, že poručiťka zanechala závet, ktorým za dedičku jej patriaceho podielu k pozemkom nachádzajúcich sa v k. ú. Q. - polia a urbár, všetkých vkladov a účtov vedených v Slovenskej sporiteľni a všetkých podielových fondov Asset Management Slovenskej sporiteľne ustanovila Ing. O.. Napriek tejto skutočnosti súdna komisárka ďalej konala ako s jediným dedičom (zo zákona) a účastníkom konania s C. (manželom poručiťky) a nekonala s Ing. O., ktorej práve z dôvodu, že nie je účastníčkou dedičského konania, nedoručila ani osvedčenie o dedičstve.

Dôvodnosť toho, že určitá osoba je poručiťovým dedičom, súd posudzuje na základe skutočností, ktoré sú významné podľa hmotného práva, ako konštatoval aj generálny prokurátor. Začiatok účasti v dedičskom konaní závisí na tom, kedy sa súd dozvie o skutočnostiach, z ktorých dedičské právo vyplýva a trvá tak dlho, pokiaľ chovanie alebo konanie osoby, ktorej svedčí niektorý z titulov dedenia, smeruje k tomu, aby sa skutočne stal dedičom, alebo pokiaľ nebudú zistené ďalšie skutočnosti, ktoré ukazujú, že dedičom je niekto iný, prípadne, že poručiť nemá žiadneho dediča. Osoba, ktorá na súde (u súdneho komisára) uplatnila svoje dedičské právo (t. j. osoba, ktorá o sebe tvrdí, že je poručiťovým dedičom), sa nestáva účastníkom dedičského konania až po tom, čo bude jednoznačne zistené, že je poručiťovým dedičom, ale je účastníkom dedičského konania už od okamihu uplatnenia

svojho dedičského práva na súde (u súdneho komisára). Postavenie účastníka stratí, ak bude zistené, že jej v skutočnosti žiadny z dedičských titulov nesvedčí alebo že z iných dôvodov nemôže dediť.

Ak zanechal poručiteľ závet, treba považovať za účastníkov konania vedľa závetných dedičov tiež neopomenuteľných dedičov (§ 479 Občianskeho zákonníka) a ďalšie osoby, ktorým svedčí dedenie zo zákona (§ 473 až § 475a Občianskeho zákonníka). Ich účastníctvo trvá tak dlho, pokiaľ sa nepreukáže, že k dedeniu zo zákona nedôjde. Ak nastúpi dedenie zo závetu, neopomenuteľní a zákonní dedičia prestávajú byť účastníkmi konania vtedy, ak sa nedovolali neplatnosti závetu.

Skutočnosti, ktoré sú významné pre posúdenie dedičského práva, šetrí súd z vlastnej iniciatívy bez toho, aby bol viazaný prípadnými návrhmi, ktoré urobia osoby, ktoré uplatňujú svoje dedičské právo. Tých, u ktorých možno mať dôvodne za to, že sú dedičmi, potom vyrozumie o ich dedičskom práve a o možnosti dedičstvo odmietnuť.

O tom, či sa niekto stal účastníkom dedičského konania alebo či ním prestal byť, súd nevydáva zvláštne rozhodnutie. Jeho záver o okruhu účastníkov sa prejaví v tom, že s určitou osobou jedná ako s účastníkom konania alebo že s ňou jednáť prestane, keď sa zistí, že dedičom je niekto iný.

S osobou, ktorá uplatnila svoje dedičské právo alebo ktorá bola súdom (súdnym komisárom) o dedičskom práve vyrozumená a o ktorej mal súd (súdny komisár) za to, že nie je účastníkom konania, alebo že ním prestáva byť, však súd (súdny komisár) nejedná, alebo s ňou prestane jednáť len vtedy, ak je s tým uzročená. V opačnom prípade postupuje podľa § 175k ods. 1 alebo § 175k ods. 2 O.s.p.

Ak niekto o sebe tvrdí, že je dedičom a popiera, že by dedičské právo svedčilo niekomu inému, kto sa vydáva za dediča, je tu spor o dedičské právo. Tvrdené dedičské práva totiž vedľa seba nemôžu, buď celkom alebo čiastočne, obstať a nemôžu byť podkladom pre uznesenie o dedičstve. Pretože účastníctvo v dedičskom konaní odráža hmotné dedičské právo, nie je možné uvedený spor riešiť výlučne až uznesením o dedičstve. Spor o dedičské právo sa prejavuje tiež v tom, s kým sa má konať v priebehu dedičského konania a kto má mať možnosť vykonávať svojimi procesnými úkonmi vplyv na priebeh a výsledok konania, teda v tom, kto má byť považovaný za účastníka dedičského konania.

Postup súdu (súdneho komisára) pri spore o dedičské právo závisí na tom, či vyriešenie sporu je otázkou výlučne právnu alebo či je medzi účastníkmi sporná tiež skutková stránka veci. Ak závisí rozhodnutie o dedičskom práve iba na právnom posúdení veci, súd priamo v dedičskom konaní vyšetrí podmienky dedičského práva a ďalej koná ako s účastníkom dedičského konania, kto je podľa jeho názoru dedičom, prípadne rozhodne, s kým z účastníkov bude naďalej konať, nakoľko možno mať dôvodne za to, že je dedičom, alebo s kým z účastníkov ďalej konať nebude, nakoľko možno mať dôvodne za to, že nie je poručiteľovým dedičom. O podmienkach dedičského práva v zmysle ustanovenia § 175k ods. 1 O.s.p. súd zásadne rozhoduje uznesením, ktoré je potrebné doručiť účastníkom do vlastných rúk (§ 175a ods. 3 O.s.p.) a proti nemu je prípustné odvolanie. O dedičskom práve nemusí byť vždy rozhodnuté uznesením a možno pokračovať v konaní s tým, u koho má súd (súdny komisár) za to, že je dedičom, alebo vylúči z účasti na konaní toho, u ktorého má za to, že dedičom nie je. Toto je možné spravidla len vtedy, ak osoba uplatňujúca svoje právo nedôvodne je s takým postupom uzročená a nehodlá naďalej svoje údajné dedičské právo uplatňovať alebo ak je jednoznačne nepochybné, že nemôže byť dedičom (napr. pri dedení zo zákona uplatňuje dedičské právo súrodenec poručiteľa, hoci poručiteľ zanechal potomkov, ktorí dedičstvo neodmietli a sú spôsobilí dediť). Ak nejde však o celkom jednoznačnú situáciu a osoba uplatňujúca dedičské právo na svojom tvrdenom dedičskom práve trvá, je namieste vždy rozhodnúť o spore o dedičské právo uznesením podľa § 175k ods. 1 O.s.p.

Ak sú medzi účastníkmi sporné skutkové okolnosti, na ktorých závisí rozhodnutie o dedičskom práve, nemá súd v nesporovom dedičskom konaní z procesného hľadiska možnosť objasňovať sporné skutočnosti. Zákon súdu (súdneho komisárovi) v prvom rade ukladá, aby sa pokúsil uvedený spor o dedičskom práve vyriešiť dohodou. Ak sa spor nepodarí odstrániť dohodou a skutočnosti rozhodné pred

posúdením dedičského práva zostanú i po pokuse o odstránenie sporu medzi účastníkmi sporné, vydá súd uznesenie, ktorým odkáže toho z účastníkov, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné, aby svoje právo uplatnil žalobou na súde. Menej pravdepodobným sa spravidla javí dedičské právo u toho účastníka, ktorý spochybňuje zo skutkového hľadiska existujúci dedičský titul (napr. tvrdí, že závet alebo listina o vydedení je neplatná; tvrdí, že s poručiteľom žil najmenej po dobu jedného roku pred jeho smrťou v spoločnej domácnosti).

Súčasťou rozhodnutia o dedičstve sú prakticky tri samostatné rozhodnutia, o ktorých súd rozhoduje, a to: 1/ musí sa ustáliť okruh dedičov, 2/ predmet dedičstva a 3/ následne dôjde k vyporiadaniu dedičstva.

Nebolo sporné, že poručiteľka nezanechala tzv. neopomenuteľných dedičov (§ 479 Občianskeho zákonníka) a do úvahy prichádzal zákonný dedič v druhej skupine (§ 475 ods. 1 Občianskeho zákonníka) a dedička zo závetu - Ing. O.. Zo zápisnice z 30. januára 2014 síce nevyplýva, či dedič zo zákona (manžel poručiteľky) namietal platnosť, resp. neplatnosť závetov, ktoré do súdneho spisu založila Ing. O., súdna komisárka však platnosť predložených závetov posúdila a skonštatovala, že nie sú splnené podmienky zákona podľa § 476 písm. b/ Občianskeho zákonníka a pri prejednaní sa na ne nebude prihliadať, avšak nevydala uznesenie, ktorým by odkázala Ing. O., aby uplatnila svoje právo na súde, ale bez ďalšieho pokračovala v konaní (len) so zákonným dedičom. Z uvedeného je zrejmé, že dedičské konanie nebolo ukončené o prvej časti rozhodnutia a to ustálenia okruhu dedičov. Keďže Ing. O. trvala na tom, že predložený závet je platný a trvala na svojom dedičskom práve zo skutkového hľadiska bolo povinnosťou súdu (súdneho komisára) postupovať v zmysle ustanovenia § 175k ods. 2 O.s.p., a to vydať uznesenie, ktorým by Ing. O. stanovil lehotu na podanie žaloby o neplatnosť závetu na súde, za predpokladu, že uznesenie, ktorým bol tento účastník (dedič) odkázaný na podanie žaloby spĺňa požiadavky vymedzené v § 175k ods. 2 O.s.p. Ak by Ing. O. nebola vo veci o neplatnosť závetu úspešná alebo ak by vôbec žalobu v stanovenej lehote nepodala, malo by to za následok, že súd (súdny komisár) by pokračoval v dedičskom konaní iba so zákonným dedičom a teda by to znamenalo, že Ing. O. prestala byť účastníkom dedičského konania. Nakoľko však súd (súdny komisár) nepostupoval v dedičskom konaní po poručiteľke v zmysle zákona (§ 175k ods. 2 O.s.p.), prichádzajúca do úvahy závetná dedička je naďalej účastníčkou dedičského konania, bolo povinnosťou súdneho komisára s ňou ďalej konať, doručiť jej dedičské rozhodnutie (osvedčenie o dedičstve), proti ktorému mala právo podať opravný prostriedok - v časti, ktorým bol ustálený okruh dedičov. Možno teda uzavrieť, že uvedeným nesprávnym postupom okresného súdu (súdnej komisárky) bola podávateľke podnetu - Ing. O. pri prejednaní dedičstva po poručiteľke C. odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Ten, o kom sa na základe jeho tvrdení možno dôvodne domnievať, že je poručiteľovým dedičom, je účastníkom konania o dedičstve od uplatnenia svojich dedičských práv v konaní dovtedy, kým sa nepreukáže, že nie je poručiteľovým dedičom alebo, že nedeďí z dôvodu dedičskej nespôsobilosti.

Ak účastník dedičského konania spochybní dedičské právo iného účastníka tohto konania a rozhodnutie o dedičskom práve závisí od zistenia sporných skutočností, súd nie je oprávnený sám spornosť riešiť, je povinný postupovať podľa § 175k ods. 2 O.s.p.

Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie okresného súdu je postihnuté závažnou procesnou vadou. Generálny prokurátor Slovenskej republiky preto dôvodne podal mimoriadne dovolanie podľa § 243e O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. a/ O.s.p., keďže to vyžadovala ochrana práv a zákonom chránených záujmov účastníka konania a túto ochranu nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto osvedčenie o dedičstve podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243b ods. 3 O.s.p. zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.